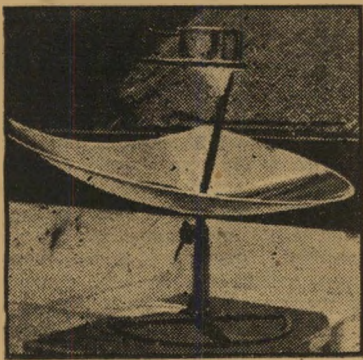

כמו צעיר בזבזן, שירש הון מהוריו ומ' בזבזו אותו בחודש אחד על נשפי הוללות, מוציא העולם, צעד אחר צעד, את כל אוצ' רות הפחם והנפט העומדים לרשותו. כל גלון בנזין המוצא על ידי בעל מכונת הוא אבידה שאינה חוזרת. מאין תיקח הא' נושות ואצורות כוח חדשים, אחרי שיאול ה' מלאי המצומצם (יחסית) שבבטן האדמה ? את התשובה לשאלה זאת מחפשים אנשי המדע בקדחתנות בשלושה מקומות שונים. האחד מהם, פירוק האטום, נוצל עד כה על ידי האנושות רק למטרות הרס ומלחמה. על השנים האחרים מתקבלות, מפעם לפעם, ידיעות מעודדות.

דומה לזכוכית מגדלת. את המקור היסודי לאנרגיה שעל פני האדמה, כדור ה' שמש, ניצלה האנושות, באורח פרימיטיבי, משך דורות רבים. אך המדע המודרני אינו מסתפק באפיק פתוח על גבי אבנים לוהטות, מחפש ניצול חרשתי אמיתי של חום השמש. השיטה ביסודה, דומה לזכוכית המגדלת בעזרתה עושים הילדים חורים בגייר. למט' רות נכבדות יותר הקים פרופסור פליקס טרומפ, בפרפניאן שבצרפת מגדלי ענק, ב' הם נקבעו 516 מראות קעורות, המרכזות את חום השמש לנקודה אחת, מאפשרות ל' היתך 1/4 טון ברזל תוך שעה.

בארצות מפותחות פחות, כמו הודו ויש' ראל, אין המהנדסים מהלכים בגדולות, מחפ' שים לפחות שימוש ביתי יעיל לחום השמש. בעוד שלפני זמן קצר, הודיע המהנדס החלוני ישר על המצאת תנור-שמש ביתי שימשי

תנור בישול בחום השמש - פיתוח על אבנים, לא מספיק.

אשר יכנס בקרוב לייצור המוני בעזרת מש' קיעי הון דרום-אפריקאים, קבע ג'והרלאל ניהרי, ראש ממשלת הודו, בביתו מכשיר בישול קטן ופשוט, המאפשר לארצו לחסוך הרבה חומרי דלק, כדוגמה לבני עמו.

זול הרבה יותר. מהנדסי ניו-יורק הע' דיפו לחפש מקורות אחר, בתהומות האד' מה. מפעל-ענק לייצור גייר דחה את הצעת חברת החשמל המקומית לספק לה כוח, הודיע שהוא מתכוון לקבל את הכוח ממקור זול יותר: מעיינות רותחים המחומומים על ידי הלבם הלוהטת שבבטן האדמה. יספקו לו בק' רוב קיטור בלחץ גבוה, יניעו את הטורבינות המייצרות חשמל.

בני-בני-בני-בניו של הדור הנוכחי היו שמחים לשמוע שאבות-אבותיהם חדלו לבז' בו ללא חשבון, החלו חושבים בריצנות על המחיר.

החלל

פצצות על הראש

לפני כשנה הפתיע איש מדע גרמני ש' עבר לארצות-הברית, חורני פוֹרְבְּרֹאוֹן, את מולדתו החדשה בהצעה מוזעזעת: להקים בחלל, מחוץ לתחום כוח-המשכה של כ' דוֹרְהֶאָרְק, בסיס צבאי. בסיס זה ירחף בחלל מעל לכדור-הארץ. המסתובב, יוכל לשלשל פצצות אטומיות על כל נקודה שירצה, כדרך חייל היושב על גג ומשלשל רמונייר על אויבו העומד למטה.

בשעתו חיך העולם. אולם החודש הודיע איש מדע גרמני אחר, "בסדו" לחבריו כי אנשי המדע של ארצות-הברית כבר עוסקים בהכות בסיס חלל כזה. רוב אנשי המדע עדיין חייכו.

* אופן פעולתו: מטיס את המראה הקטור, רה, המונחת על צי חופשי, לכוון השמש, מעמידים את הטיר על הכן, הנמצא במוקד הקרניים החוזרות.

עם הסופר הצרפתי ארמאן סאלקרו

"אמנות תעמולה - לא!"

ארמאן סאלקרו, שמחזהו "לילות הזעם" הוצג בהצלחה רבה על ידי ה"תיאטרון הקאמרי" וזכה לתגובות חיוביות (ואחת שלילית: לפי בקשת ראש הממשלה הרשומה ממקום אחד בשיח המלה "השתיו"), קיבל לראיון מיוחד את מיכאל אלמו, המסיר עתה באירופה המערבית. כתב אלמו:

האחרונים ועניין בריה. התרצה להעיר משהו בענין זה ?

ת לא. פרטי הפרשה אינם ידועים לי ועל כן לא אוכל לנ' מוט עמדה.

ש בישראל יש נטייה ב' קרב הסופרים והאמנים הצעירים להתארגן בחוגים מסוגים למדי ולנקוט עמדות משותפות, בענייני אמנות ומדיניות גם יחד. האם יש לדעתך, טוב באסכולות, או מוטב לז' לאמן להיות בודד ועצמאי ?

ת אינני סבור שיש רע באסכולות. אפסר להביא דוגמות רבות, החל מן הפלאיארד (המשוררים ה' רומנטיים במאה ה-19) ועד הסוריאליזם (בשנות ה-20). כפי הנראה, דורש הרעב האנושי שתהינה אסכולות, בהן יוכל ה' אמן להיעזר בחבריו. בצורה הגדולה ש' באסכולות המודרניות היא זו הנקראת "פריסאית": פיקאסו, גריס, בראק, לג' ואחרים. כמובן, שכאשר חסר הכשרון אין כל תועלת באסכולה.

דבר אחד מדאיגי: אתה מרבה לבר' על הפוליטיקה. נכון, תופתנו היא פ' ליטית. אבל בעיית האמנות היא גם בעיית הצורה והרעיון. אומנם, הגבולות מטוש' טשים: גם האמנות וגם הפוליטיקה עלו' לות להביא לידי שיחורור האדם. הכל מובחר ונדמה לי שאתם שמים את הדגש יתר על המדה, בפוליטיקה. אני בא עתה ניוגוסלביה וגם שם נתקלתי באותה ת' מעה.

ש מרבית לתקוף אצלנו את הפורמאליזם ש' צורות רבות וזכות לכינוי כא' שר מכנים אותן בתואר הזה. מה תאמר להעיר, מר סאלקרו, בענין זה ?

ת אין אמנות מבלי צורה. כך היה תמיד, מאז הפיסול וה' טרגדיה של יוון. אם תרצה, ונוס ממילו' הרי זהו פורמליזם טהור. הבעיה היא: האם הצורה חייבת לנצח את הרעיון ? ה' אם המהפכה הקוביסטית של פיקסו וב' ראק היתה מהפכה בשטח הצורה או רעיון ? לדעתי - בשטח הרעיוני. אבל יחד עם זה באה מהפכה גם בצורה. רבים מתקפים את הפורמליזם של המשורר מאלרמה, משום ששירתו מובנת למעטים, בעוד שהאמנות הגדולה מיועדת להמונים. אבל לא תמיד התהליך הוא מידי. יצירות פיקאסו אינן מובנות למעמד הפועלים, למשל, כי בכדי להבין את פיקאסו יש להכיר את תולדות האמנות כולה. אם אנו מתכחשים, באמרנו "פורמאליזם", כי ה' יצירה מובנת תלמעטים בלבד - אני גורס פורמאליזם. אם הכוונה היא: כתיבה ו' יצירה מבלי ברורות בנושא - אני מת' ודל לוי. אבל אני מתנגד בתחלל גם לכ' היכה להמונים.

ברצוני להוסיף: במדינות רבות ישנה הכחנה ממשלתית של האמן. מזה אני חרד. מובטחני כי אילו פיקאסו היה רוסי לא היה מצייר את יצירותיו הגדולות - וזה היה כמובן, אסון גדול.

ש הזכרת את המלה "הכוונה". האם לדעתך מוטב או מסוכנת תמיכה ממ' שלתית באמנות ?

ת קיימת תמיד סכנה גדולה, ב' אם האמנות מתמכת על ידי הממשלה או אנשים פרטיים - מיצנטים

— כי אז האמן תלוי בגורמים אלה. הרי זה לנו דוגמה בצרפת: קורניי, המחזאי בן המאה ה-17, היה תלוי בחסדי הרוזן באותה תקופה - רישלייה. הדבר היה בעוכרי המשורר, כי תחת לכתוב כמו שהספיר, כלומר - לתת חופש לדמיונו, נאלץ להישמע להוראות רישלייה ולב' חוב בגבולות הצרים של הדראמה הקלא' סית הצרפתית. עזרת הממשלה יכולה להיות חיובית רק כאשר היא באמת ל' סופרים בני ימינו המיציגים את כל הזרמים ואת כל הדעות. אבל, אם המדינה תומכת רק באסכולה אחת, קיימת סכנה גדולה. אולי יש לי דעה קצת ר' מוטית, אבל אני חושש מפני האמן שהוא בעת ובעונה אחת גם פקיד המקבל מ' כורת.

ש מרבית לדבר אצלנו על אמנות מקורית ולא-מית ודורשים מאמנינו התמסרות לנורשאים מקומיים. התאזר, מר סאלקרו, מאחר שיש לך אפשרות לראות את המצב מ' מרחק. נוח, להביע את דעתך ?

ת קשה לי לתת תשובה. אילו היתה ישראל קיימת 300 שנה והיית מדבר על אמנות לאומית - היה הדבר מעורר בי רוגז. אבל זוהי מחלל ילדות שכל אומה צריכה ללקות בה, כפי הנראה. אשר לאמנות יהודית - המדה "יהודית" אין להם בעיני כל מובן. יש לי חבר טוב שמו "אברהם" ויחסי אליו הוא כאלו היה שמו צרפתי אופיני, כמו "דרי באל" או "דופון".

ש מרבית לדבר אצלנו על סארטר ועל האקזיסטנציאליזם. תוכל להביע את דעתך על יצירתו של האיש ?

ת אני ידעו של סארטר ולדעתי הריחו פילוסוף גדול, הפילוסוף הצרפתי הגדול ביותר בימינו. יציר רותיו אינן קלות לקריאה, אבל גם הגל אינו קל לקריאה. סארטר הוא גם אדם בעל אומץ לב מוסרי רב. אינני יודע מה היה הדעות לגבי ספרו על הבעיה היהודית, אבל יצירה זו מוכיחה כמה אמיץ האיש. הוא אדם שוחר שלום ושופע היים וזהו חתייה גדולה, להיות ידידו. יש לי הקושה שמדברים הרבה על "האקזיסטנציאליזם" הוא רעיון אנושי, "הייתי אני היושבראש". היה לי הרשעם, בהתבונני רעיון ? לדעתי - בשטח הרעיוני. אבל יחד עם זה באה מהפכה גם בצורה. רבים מתקפים את הפורמליזם של המשורר מאלרמה, משום ששירתו מובנת למעטים, בעוד שהאמנות הגדולה מיועדת להמונים. אבל לא תמיד התהליך הוא מידי. יצירות פיקאסו אינן מובנות למעמד הפועלים, למשל, כי בכדי להבין את פיקאסו יש להכיר את תולדות האמנות כולה. אם אנו מתכחשים, באמרנו "פורמאליזם", כי ה' יצירה מובנת תלמעטים בלבד - אני גורס פורמאליזם. אם הכוונה היא: כתיבה ו' יצירה מבלי ברורות בנושא - אני מת' ודל לוי. אבל אני מתנגד בתחלל גם לכ' היכה להמונים.

ברצוני להוסיף: במדינות רבות ישנה הכחנה ממשלתית של האמן. מזה אני חרד. מובטחני כי אילו פיקאסו היה רוסי לא היה מצייר את יצירותיו הגדולות - וזה היה כמובן, אסון גדול.

ש ועתה, השאנה האחרון נים: כדאי להציג על במותינו, כדי להכיר את התיאטרון ו-ספרות הצרפתיים ?

ת על שאלה זו לא אוכל להשיב. אבל אם בעת האחרונה הצג' תם רק יצירות של סארטר, אנני רוסן, ומשלי - הרי שהתיאטרון הצרפתי אינ' נו משתקף על במותיכם בהיקפו המלא.

הסופר מהיר-התנועה המעשן סגריה אחר סיגריה, קבלני, כשהוא עטוף בגלימת ביקר בטרקלינו, שקירותיו מכוסים בת' בינות משל פיקאסו, חואן גריס, בראק ואחרים. אף על פי שהסופר הנווד היה טרוד מאד אותו יום - באותו ערב עמ' דה להערך הצגת בכורה של מחזהו האחר וון והשקנית הראשית חלתה פתאום - הקדיש לי שעה ארוכה מזמנו. את השאר לות והתשובות אני מוסר בזה כלשונן:

ש מר סאלקרו, אני פונה אליך דווקא כיון ש' דעתך יהיה מובטחני, משק ב' עיני האינטליגנציה הצעירה ש' לנו. רובה ש' אינטליגנציה זו היא שמאלית, לעתים קרובות שמאלית קיצונית, לאנשים אלה יהיה אמוץ בך, כיוון שאתה מ' קובר על השמאל הקיצוני הצר' פתי ודבריו מתפרסמים גם ב' עתון הקומוניסטי הספרותי "למר פראנסייז", המוכר היטב בארצי. שאלתי הראשונה היא: האם לדעתך האמן חייב להיות קשור בכל מאודו לבעיות חבר' תיות ?

ת איני סבור שהאמן חייב לה' יות קשור לבעיות חברתיות, אבל לדעתי האדם צריך קשור אלי-הן. דוגמה: עוד בטרם דיברו (סארטר וחבריו) על "ספרות ככולה" (לבעיות חברתיות) היה אנדרה גיז - איש האמנות הצרופה וחסיד הסימבוליזם - מתנגד גדול, ביצירתו, לעריצות ושומר את החופש. כאשר היה גיז בקונגו, אפריקה, נודעו למראה שנתגלה לעיניו. כאשר האדם שבאמן כבול לעולם ולמיר' לותו, כאורח של שניהם גם יחד, הדבר ניכר ביצירתו. אלא שחושש אני מאד מ' אמנות של תעמולה. אינני רוצה להביח פשהו או להתנצל על משהו. זאת לא איכל לעשות. אבל כמובן שאשר אני ה' במעמקי לבי, כאדם - זה ניכר ביציר' רתי.

אכן, עליך לזכור כי אני מדבר כאדם דחי במדינה בעלת מסורת ארוכה ובר' קופה שהיא, הגם שאיננה שקטה, לא טר' גית תחת שלטון הנאצים, בעת הכיבוש, לא הייתי יכול לכתוב תוך ארישות אל הסובב אחי. יכול אני להבין כי הכושה למשל, קשה לו שלא לכתוב מבלי להע' לות את בעיות גיוצו בראש מחשבותיו. יתכן כי גם הישראלי הצעיר, בשנות ה' שירים שלו, יחוש עצמו יותר כבול ל' בעיות גוצו, ובעיות נטפות ומקומיות, מאשר אני - הצרפתי בן החמשים.

ש ישנה נטייה, בקרב ה' אינטליגנציה הצעירה בישראל, להזהרות עם הנוש' מורחי. הדבר נובע גם מן המס' רת הסוציאליסטית של חלוצי המדינה וגם, אולי, מן העובדה שאנו נמצאים בקרבת מקום לגבול הסובייטי ובמקרה של מל' המת-עולם עקובים למצוא את עצמנו תחת שלטון פלשטייני. ה' אם לדעתך הזהרות זו ש' האמן לגוש זה אף אחר רצויה ?

ת אני שונא מלחמה ואינני מא' מין אלא במלחמת מגן וגם מלחמה כזאת אינמה ונוראה בעיני. ארי לם בכל כוחי אתנגד לאיה שהוא שלטון זר, אפילו שלטון של ידי. לצערי הרב, אנגליה וצופת לא התאחרתי אחרי המל' חמה במטרת יצירת כוח שלישי באירי פד, שיעמוד בין שני הגושים הגדולים.

ש האמונה בברית המוע' צות נתערערה במידת מה אצל רבים לאחר המשפטים